

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

3. Secunda Quæstio. Quoad idem, quando adfuit malafides.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

guito errore, restituere debes pretium, seu rescindere contractum, ut indemnem serves eumentem. Atque hæc ratio valet, etiam si Antonius equum prædictum emerit iusto pretio, v. g. à Titio; licet ipse Antonius possit à Titio venditore, propter dictam rationem indemnitate, exigere suum pretium: tamen ipse Antonius obligatur ex vi suæ redhibitionis factæ. Franciscum indemnem reddere, nec potest remittere Franciscum ad Titium, cum quo Franciscus nullum inivit contractum, & per hoc resolvitur id, quod innuit *suprà*, *non*. 10. lege de Lugo *t. 1. de Inst. d. 17. sect. 5. à num. 109.* & Dicastillum *l. c.* ponentes aliquas utiles consideraciones circa hanc, & similes casus.

15. Petes hinc denique: Ad quid obligetur quis, si sit dubius, an factus fuerit ditior ex re aliena bona fide accepta?

Respondet ad nihil, quia in dubio melior est conditio possidentis. Idem dic si sis dubius, an res quam bonæ fide habes, sit aliena, & post moralem diligentiam dubium evincere non potes. Diffinitia autem magna intercedit inter dubium superveniens, postquam rem bona fide possides, & inter dubium, quod forte sit, antequam rei possessio à te occupetur: nam hic tibi non suffragabitur possessio, suffragabitur tibi in dubio superveniente, sed de his, ut etiam, quando res est probabilis, multa satis sunt disputata *sup. lib. 1. c. 3. 6. & 7.*

16. De emptione rei furtivæ multa dixi *Tract. 2. c. 8.* solum in hunc locum sequentes duas quaestiones refervavi.

§. II. *Prima Quaestio, An rem verbi gratiæ, equum bona fide tibi venditum, vel donatum, ubi noscis esse furtivum, tibi liceat furi reddere?*

1. **Q**uoad venditum: Dico non licere, si sine gravi incommodo per Judicem, vel alio modo possis tu emptor tuum pretium habere, & dominus suum equum: licere autem si prudenter credas dominum facile recuperaturum suum equum, & tu pretium; ut si furem furti percutisset, & tibi pretium, dominoque equum is reddendus esset: Imò in hoc ultimo casu puto, te debere eidem furi equum reddere, quando scilicet, secus fure aliquod injustum damnum immineret, ut bis solvere pretium equi, vel quid simile. Rursus, dico non licere reddere furi, si per talem redditionem non speras recuperaturum tuum pretium, nec aliquod grave malum à fure timere, si illi non reddas. Ratio est clara, quia tunc non esset caput, unde possis rem in manu latronis cum domini damno reponere.

2. Hæc sunt facilia, illud difficile: An quando scio furem non redditurum equum domino, possim ego ipsi furi reddere equum, à quo bona fide emi, in eo casu, quo mihi aliter meum pretium recuperare non datur? Negat Molina *t. 3. d. 722.* quem sequitur Azor, alique apud Dicastillum mox citandum, concedit Rebell. *p. 1. l. 2. q. 9.* Vasquez *de restit. c. 9. §. 2. dub. 2. n. 12. & 13.* idem sentit de Lugo *t. 1. de Inst. d. 17. sect. 2.* Dicastill. *lib. 2. tr. 2. d. 5. dub. 4. n. 95.* citans Tol. Arag. Bonac. à quo falsò citari Azorium pro hac sententia notat ibi Dicastill. cum quibus sentio. Ratio est, quia, cum ego solum tentar equum reddere ex re bona fide accepta, suffragiet, si illum reponam in eodem statu, in quo erat: non enim videor cogendus illum cum meo damno domino restituere, quia sic æque obligarer, ac ipse fur, qui rem habuit mala fide; cum ergo minor sit mea obligatio, solum obligabor domino restituere, quando non patior æquale damnum, non verò in nostro casu, quo par detrimentum patet, meum pretium amittendo. Unde videtur idem dicendum esse si aliquod grave malum à fure rationabiliter timerem, si ipsi non redderem.

3. Dixi (posse me reddere furi, seu illi qui mihi rem vendidit) nam vendere alteri non possum, etiam ad recuperandum meum pretium. Ratio est, quia sic facerem injustum contractum, vendendo rem alienam; at restituere

eidem furi non facere contractum, sed prædictum rescindere, quæ rescissio ex se injusta non est quia non teneor stare si contractui, cum meo illo damno amissionis pretij.

4. Obijcies? Non potest debitor restituere rem, gladium domino, si sciat dominum illo abuturum, ad injuste occidendum, ne scilicet cooperetur cum illius malo, ergo nec emptor, de quo loquimur, poterit restituere rem furi, quia scit furem abuturum, dum eam restituere non reddet domino. Respondeo nego paritatem, debitor ille supponitur nullum prædictum damnum, in casu non reddat, at in casu nostro patitur, nempe suum pretium; nemo autem tenetur procurare bonum temporale alterius cum æquali suo damno, ut dictum. Adde in casu nostro (quidquid sit in illius gladii damno, re, de qua *infra*, *tr. 4. c. 1. §. 3.*) cooperationem ad peccatum alterius fore admodum remotam: at cooperatio remota ex multis capitibus excusatur à peccato, ut alibi dicimus, hic autem erit excusatio ab æquali damno, & 5. Obijcies rursus: Si dominus equi emptorem non furi, sed ipsi domino: ergo ad idem ego obligor in conscientia.

Respondet: Nego consequentiam, quia Judex non nit furem non inveniri, ut is cogatur ad restitutionem pretij & sic Judex operatur ex præsumptione, quod ego pretium recuperare non possum, quando jam *n. 1.* falsi sumus, non posse rem reddi furi. Cum ergo nostro casu emptor reddendo rem furi possit suum recuperare, non injuste agat, si se indemnem servet. At Judex ita supponit, & non potius querit furem, quæ cogat ad reddendum pretium? Respondeo, quia non tenetur Judex, nisi ad ea, quæ à partibus proponuntur, imò Judex prudenter præsumit, rem alienam mala fuisse emptam, & consequenter cogit absolute emptor ad restitutionem: secus daret aditum fraudibus, & quibus à fure etiam mala fide libenter emeret, quia semper de securus suum pretium per Judicem, se recuperaturum. Alias objectiones vide apud citatos.

6. Quoad rem non mistibilem donatam, jam ex dictis colligis, rem tibi à fure donatam bona fide, magis mala fide, vel etiam apud te fortè ab eodem fure depositam, statim ac furtum advertit, te debere domino restituere. Ratio obervenda ex iisdem dictis, est, in hoc casu nullam præstij iacturam facis. Excipe, si fortè à fure tibi grave aliquod proportionaliter damnum immineret tunc enim sufficeret restituere, ut ex dictis colligi potest.

Dixi (quoad rem non mistibilem) nam si fuerit pecunia, vel ita mistibilis, ut immista cum rebus latronis discerni nequeat, jam innuit §. 1. n. 2. & iterum explicabo §. 4. præsertim n. 3. c.

§. III. *Secunda Quaestio, Quoad idem, quando ad furem mala fides.*

1. **S**emi et meum pretium recipere alià vià nō possum. Queritur, an possim reddere furi, ut ipse meum pretium reddat. Non posse docent Less. Iurrian. alique apud de Lugo mox citandum, Dicast. *l. c. n. 113.* afferens Mol. Bannez, Vasq. Possè melius alij, propter paritatem rationis cum emptis bona fide. Ita Diana, & de Lugo cū ab ipsis citatis *tom. 1. de Inst. d. 17. sect. 2. n. 37.* Tol. Syl. alique apud Dicast. *l. c. n. 112.* Nam sicuti, qui debet restituere ex injusta acceptione, vel retentione satisfacit restituendo injustam acceptionem, & injustam retentionem, ita, qui debet restituere ex injusta emptione, satisfacit, quantum est ex hoc capite, si tollat injustam emptionem. Tollit autem emptor, si rescindat contractum cum venditore: Ex alia parte idem emptor non cooperatur furi cum malitia venditoris, quia suum damnum, ne scilicet suum pretium amittat, satis ipsum excusat à tali cooperatione.

vionem esse tuum, per patentem esse prædicti tui vicini.

4. Rursus insula, quæ per alluvionem solet de novo nasci, nasci potest primò in alto mari, quod sub nullius dominio sit: Secundò in medio fluvio: Tertiò, in eodem fluvio, sed propè tuum agrum: Quartò in eodem fluvio, sed propè agrum vicini. His positis.

Dico in hanc sententiam: Si primum, insula, est primi occupantis: Si secundum, dividatur inter te, & illum, qui est è regione positus: Si tertium erit tua, etiam si deinde fufim, & latenter extendatur usque ad vicinum: Si quartum erit vicini, ejusdemque erit similis latens extensio.

5. Denique sic aio: Si alveus fluvij divertat in aliam partem: novus alveus fiet publicus, vel ejus, cujus erat fluvius: Antiquus verò accedet iis, qui agros utrinque habent. Quod si fluvius ex tuo agro Insulam faciat, nemo dubitat Insulam esse tuam.

6. Hæc vel sancita sunt in variis legibus, quas affert Molina loco citato alique passim, vel ex aliis deducuntur, quas vide passim apud Doctores, Molinam tom. 1. disput. 57. de Lugo tom. 1. de iustitia, disp. 6. section. 13. à num. 157. apud quos etiam invenies, An hæc accrescant usufructuario, an domino proprietatis, an emphyteutæ, an feudatario, quæ sunt quæstiones pertinentes ad iuris peritos.

Per Adjunctionem.

7. Querimus: An quando aliquid alienum adnectitur tuæ rei, totum fiat tuum, v. g. partem vestis pretiosæ alterius confuis tuo vestimento, vel gemmam alienam tuo annulo inferis. An tota vestis, annulusque fiant tua. Tua esse coligitur ex §. Quod si partem Instit. de rerum divisione, cum obligatione tamen, semper supponimus, reddendi domino æstimatione suæ rei.

8. Verùm, sic est distinguendum. Vel primò res aliena non potest separari, salva tota re, ut si non purpureæ vestis pars, sed lana, seu fila purpurea aliena fuerint intexta cum tuis aliis, vestimenque composuerint: & tunc non dicetur purpura adjuncta tuo vestimento, sed vel admixta cum tua, vel confusa in tua, quia pars tua separari nequit, salvo vestimento: imò non raro, nec discerni poterit ut si ejusdem rationis, colorisque essent tua, & aliena fila; atque de hoc loquitur §. citatus, & nos à num. 11. loquimur: sicuti de admixto dicemus à num. 15.

9. Vel secundò, res aliena potest dici, ac separari à tua; & tunc verè dicitur adjuncta, ex de Lugo tom. 1. de iust. d. 6. c. 13. num. 160. & ejus tractatio pertinet ad hunc numerum; In quo casu omnis æquitas requirit, ut pars illa adjuncta remaneat sui domini. Ita Dicastill. l. 2. de iust. tract. 2. d. 5. d. 9. num. 184. & 190. cum enim partis illius dominium nunquam dominus amiserit, & ex alia parte discerni, & separari possit: cur non sit separanda, ac domino restituenda;

10. Sed quid dicendum de ædificiis, & plantis, quæ solo adiunguntur? Respond. 10. ut ædificij dominus fias, debes in proprio solo illud construere, §. cum in tuo, Instit. de rerum divis. nam si in alieno, ejus erit ædificium, cujus est solum, modò dominus soli tibi solvat expensas, si bona fide processisti: nam si mala, nihil tibi debebitur.

Idem dic in plantis, domino nimirum soli eas cedere §. si Titio, Instit. de rer. divis. compensatis tibi expensis, si bona fide plantasti: nam si mala, nihil merito habebis. Lege Castr. de iust. in genere, d. unica, pag. 20.

Per Confusionem.

11. Tunc res tua, & mea dicuntur confundi, quando non potest ex ipsis jam confusis assignari ulla pars, quæ non sit mea, & non tua. Mifces, v. g. vinum tuum cum vino meo, tuum lac, cum meo lacte, assignare poteris: hanc verbi gratiâ, guttam esse tuam, hanc esse meam: Non ita. Pari modo si ex tuo vino, & meo meo fiat mullum; si ex tuo ære, & meo argento, vel auro fiat

Per Alluvionem.

1. Dicitur (quantum ex hoc capite) nam si diu emptor tenuit cum gravi damno domini rem, tunc debetbitur damnum ab injustam retentionem.

2. Inquire: Quanto tempore hic emptor malæ, ut cum ille bonæ fidei potest retinere rem furtivam empti, tractet cum fure de retrahendo suo pretio? Respon. 10. secundum moralem prudentiam, ex circumstantiis est determinandum, præ oculis habita illa regula, ut ex hac retentione (quæ certe non valde longi temporis esse debet) non redundet in novum damnum domini. Vides Lugo citatum n. 37.

3. Si rem furtivam mala fide mihi donatam mala fide accepi; omnino me illam debere domino restituere, autem fuit, jam dixi modò num. 21.

4. Certe, ut item de acquirentem alteri obligatam.

5. Nihil hic dubium de re alteri hypothecata, seu obligata quam ego forte emis, seu per hereditatem acquisivi inficius ejusmodi obligationis: Domum, v. g. acquisivi à Petro iusto pretio centum aureorum; deinde apud eum esse obligatam Francisco in aureis viginti, an debeam eos viginti Francisco solvere? Respondeo. 10. Certe est doctrina, me debere, vel solvere, vel tradere, licet postea regestum habeam contra Petrum venditorem. Ratio est, quia tunc urget radix restitutionis ex re accepta; sicuti enim, si emissem eam domino à fure, nullum ego in eam dominium acquisivissem: ita tunc secundum illam partem respondentem viginti aureis non acquiro dominium saltem plenum, & perfectum, quia secundum illam obligata est creditori, & per hoc ejus est ea pars. Si vendidisset tibi eam domum is, qui erat in extrema necessitate, re non obligat, Valeamus in Diff. sursumque fori, v. Debitum, diff. 11. Verùm, si vide apud de Lugo dicta d. 17. sect. 3. à num. 95. res est cum tantissimi census.

6. Si acquisivisses hereditatem paternam, verbi gratiâ, quæ verè non sufficiat ad Patris debita; ad nihil teneris in conscientia, etiam si non feceris inventarium. Quod si bona hereditatis sufficiant, sint tamè vincula, debes solum ex fructibus solvere eadem patris debita: hæc debita sint contracta post institutum vinculum: si fuissent contracta ante vinculum institutum: vel si fuissent contracta ab institute revocabili ter dictum vinculum, debes ex Capitali Solvere; ut brevibus docet alius citatis, Bonacina tom. 2. circa 4. Decalog. præd. disputat. 5. part. 4. num. 10. quia antecessoris bona tempore transierunt cum onere quod habent restitendi cujusque suum.

7. IV. Occasione prædictorum, explicamus quandònam per conjunctionem res aliena tranfit in meum dominium, ita ut non debeam rem ipsam in individuum.

8. Multa usui erit explicatio, quam paramus ad hæc: quoniam propterea universaliter est tractandum, ut ne miteris, si ad alia, quæ hujus loci non videntur, diveramus: Id enim facit, ut ea omnia, quæ de ejusmodi conjunctione ignorari non debent, hic in unum collecta Lector addiscat.

9. Quatuor modis hæc conjunctio formari, & esse potest: Primò, per alluvionem: Secundò, per adjunctionem: Tertiò, per confusionem: Quartò, per admixtionem.

10. Alluvio in legibus, Instit. de rerum divisione, propterea quod per alluvionem, & deinceps alia est patentia latens. Latens est, quando per alluvionem aliquid insensibiliter tuo fundo adiungitur. Patens quando ex fluminis vi detrahitur aliqua pars fundi tui vicini, & transfertur in fundum tuum. His positis.

11. Dico augmentum fundi factum per latentem alluvionem esse tuum, per patentem esse prædicti tui vicini.

12. Rursus insula, quæ per alluvionem solet de novo nasci, nasci potest primò in alto mari, quod sub nullius dominio sit: Secundò in medio fluvio: Tertiò, in eodem fluvio, sed propè tuum agrum: Quartò in eodem fluvio, sed propè agrum vicini. His positis.

13. Dico in hanc sententiam: Si primum, insula, est primi occupantis: Si secundum, dividatur inter te, & illum, qui est è regione positus: Si tertium erit tua, etiam si deinde fufim, & latenter extendatur usque ad vicinum: Si quartum erit vicini, ejusdemque erit similis latens extensio.

14. Denique sic aio: Si alveus fluvij divertat in aliam partem: novus alveus fiet publicus, vel ejus, cujus erat fluvius: Antiquus verò accedet iis, qui agros utrinque habent. Quod si fluvius ex tuo agro Insulam faciat, nemo dubitat Insulam esse tuam.

15. Hæc vel sancita sunt in variis legibus, quas affert Molina loco citato alique passim, vel ex aliis deducuntur, quas vide passim apud Doctores, Molinam tom. 1. disput. 57. de Lugo tom. 1. de iustitia, disp. 6. section. 13. à num. 157. apud quos etiam invenies, An hæc accrescant usufructuario, an domino proprietatis, an emphyteutæ, an feudatario, quæ sunt quæstiones pertinentes ad iuris peritos.

16. Querimus: An quando aliquid alienum adnectitur tuæ rei, totum fiat tuum, v. g. partem vestis pretiosæ alterius confuis tuo vestimento, vel gemmam alienam tuo annulo inferis. An tota vestis, annulusque fiant tua. Tua esse coligitur ex §. Quod si partem Instit. de rerum divisione, cum obligatione tamen, semper supponimus, reddendi domino æstimatione suæ rei.

17. Verùm, sic est distinguendum. Vel primò res aliena non potest separari, salva tota re, ut si non purpureæ vestis pars, sed lana, seu fila purpurea aliena fuerint intexta cum tuis aliis, vestimenque composuerint: & tunc non dicetur purpura adjuncta tuo vestimento, sed vel admixta cum tua, vel confusa in tua, quia pars tua separari nequit, salvo vestimento: imò non raro, nec discerni poterit ut si ejusdem rationis, colorisque essent tua, & aliena fila; atque de hoc loquitur §. citatus, & nos à num. 11. loquimur: sicuti de admixto dicemus à num. 15.

18. Vel secundò, res aliena potest dici, ac separari à tua; & tunc verè dicitur adjuncta, ex de Lugo tom. 1. de iust. d. 6. c. 13. num. 160. & ejus tractatio pertinet ad hunc numerum; In quo casu omnis æquitas requirit, ut pars illa adjuncta remaneat sui domini. Ita Dicastill. l. 2. de iust. tract. 2. d. 5. d. 9. num. 184. & 190. cum enim partis illius dominium nunquam dominus amiserit, & ex alia parte discerni, & separari possit: cur non sit separanda, ac domino restituenda;

19. Sed quid dicendum de ædificiis, & plantis, quæ solo adiunguntur? Respond. 10. ut ædificij dominus fias, debes in proprio solo illud construere, §. cum in tuo, Instit. de rerum divis. nam si in alieno, ejus erit ædificium, cujus est solum, modò dominus soli tibi solvat expensas, si bona fide processisti: nam si mala, nihil tibi debebitur.

20. Idem dic in plantis, domino nimirum soli eas cedere §. si Titio, Instit. de rer. divis. compensatis tibi expensis, si bona fide plantasti: nam si mala, nihil merito habebis. Lege Castr. de iust. in genere, d. unica, pag. 20.

21. Tunc res tua, & mea dicuntur confundi, quando non potest ex ipsis jam confusis assignari ulla pars, quæ non sit mea, & non tua. Mifces, v. g. vinum tuum cum vino meo, tuum lac, cum meo lacte, assignare poteris: hanc verbi gratiâ, guttam esse tuam, hanc esse meam: Non ita. Pari modo si ex tuo vino, & meo meo fiat mullum; si ex tuo ære, & meo argento, vel auro fiat

22. Alluvio in legibus, Instit. de rerum divisione, propterea quod per alluvionem, & deinceps alia est patentia latens. Latens est, quando per alluvionem aliquid insensibiliter tuo fundo adiungitur. Patens quando ex fluminis vi detrahitur aliqua pars fundi tui vicini, & transfertur in fundum tuum. His positis.

23. Dico augmentum fundi factum per latentem alluvionem esse tuum, per patentem esse prædicti tui vicini.